

9 клас

Урок № 10

Дата:

**ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ (ТНК) ТА ЇХ ВПЛИВ НА
ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ.
УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ
ЗА ТЕМАМИ «ВСТУП», «НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»,
«СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО».**

Очікувані результати НПД: учні називають ознаки поняття «транснаціональна корпорація», розуміють характер їх діяльності та вплив на світове господарство, наводять приклади найбільших ТНК світу та ТНК в Україні.

Розвивальна та виховна мета: формувати вміння наукового аналізу даних, удосконалювати вміння працювати з навчальною літературою та візуальними джерелами; сприяти розвитку комунікативних властивостей мовлення; виховувати інтерес до економічних процесів, що відбуваються в світі та Україні.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: підручники, атласи, політична карта світу.

Опорні та базові поняття: світове господарство, економічна інтеграція, інтернаціоналізація, глобалізація, транснаціональні корпорації.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

- Чим обумовлене встановлення стійких міжнаціональних зв'язків у сучасному світі?

- Що таке економічна інтеграція? Наведіть приклади регіональних інтеграційних об'єднань країн.

- Чим глобалізація відрізняється від економічної інтеграції?

- Назвіть основні тенденції розвитку світового господарства в умовах глобалізації.

- Поясніть, чим обумовлений розподіл країн на «центр», «периферію» та «напівпериферію».

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

На минулому уроці ви дізналися про основні тенденції розвитку світового господарства в умовах глобалізації. Ще однією характерною ознакою розвитку сучасної світової економічної системи є процес транснаціоналізації, що характеризується посиленням панівної ролі особливих підприємств, які дістали назву транснаціональних корпорацій (ТНК). Про суть та наслідки їх діяльності для світового господарства та економіки України ви дізнаєтеся сьогодні на уроці.

Повідомлення теми, цілей і завдань уроку.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Транснаціональні корпорації та їх особливості

Транснаціональні корпорації — великі міжнародні компанії, що мають виробничі потужності в двох чи більше країнах і проводять єдину економічну політику та загальну стратегію. Центром ТНК є материнська компанія, яка розміщена в країні базування і здійснює централізоване планування, управління та контроль за діяльністю своїх закордонних підрозділів — дочірніх підприємств і філій.

Головною метою ТНК є отримання максимального прибутку за рахунок дешевших ресурсів виробництва (робочої сили й сировини), зменшення витрат на транспортування, доступу до ринків збуту продукції.

2. Роль ТНК у світовому господарстві

Нині ТНК контролюють більше 57 % світового промислового виробництва, 68 % міжнародної торгівлі.

Провідну роль у світовому господарстві відіграють ТНК, які розташовані в США, Китаї, Японії, Німеччині, Франції, Великій Британії, Південній Кореї, Швейцарії, Нідерландах, Канаді.

Головну роль у діяльності найбільших ТНК світу відіграють нафтопереробка, електроніка, виробництво продуктів харчування і автомобілебудування.

Найбільші транснаціональні корпорації за обсягами діяльності: *Wal-Mart Stores* (США, роздрібна торгівля), *Royal Dutch Shell* (Велика Британія/ Нідерланди, видобуток і переробка нафти та газу), *Sinopec* (Китай, нафтохімічна промисловість), *China Nacional Petroleum* (Китай, видобуток і переробка нафти та газу), *Exxon Mobil* (США, видобуток і переробка нафти та газу), *BP* (Велика Британія, видобуток і переробка нафти та газу), *State Grid* (Китай, електроенергетика), *Volkswagen* (Німеччина, автомобілебудування), *Toyota Motor* (Японія, автомобілебудування).

Серед приймаючих країн найбільша кількість ТНК розташована в Китаї, Індії, нових індустріальних країнах Азії та Латинської Америки.

3. Наслідки діяльності ТНК

Завдання 1. (робота в парах). Визначте позитивні та негативні наслідки діяльності ТНК для світового господарства та національних економік.

Позитивні:

- сприяння розвитку науково-технічного прогресу;
- залучення приймаючих країн до світогосподарських відносин;
- створення нових видів продукції та робочих місць;
- стимулювання розвитку світового господарства.

Негативні: монополізація виробництва, тиск на політичну владу, порушення екологічного законодавства.

4. ТНК в Україні

Виступи учнів з повідомлення про діяльність ТНК в Україні.

1 «Центр»	А США, Нігерія, Білорусь
2 «Напівпериферія»	Б Росія, Китай, Індія
3 «Периферія»	В Велика Британія, Швейцарія, Фінляндія
	Г Сомалі, Ефіопія, Ліберія
2. Установіть відповідність між чинниками розміщення виробництва та галузями
1 Сировинний	А кондитерська
2 Водний	Б гідроенергетика
3 Науковий	В електроніка
	Г лісопильна

III рівень

1. Оберіть три галузі, які входять до складу первинного сектора національної економіки.

1) Машинобудування;	2) будівництво;	3) транспорт;
4) сільське господарство;	5) добувна промисловість;	6) освіта;
7) рибне господарство.		

2. Назвіть три галузі, для яких споживчий чинник є вирішальним при розміщенні підприємств.

IV рівень

1. Чим секторальна модель національного господарства України відрізняється від моделей розвинених країн? Запропонуйте заходи, які спричинять позитивні зміни в структурі господарства нашої країни.

II варіант

I рівень

1. Яка з названих географічних наук разом з економічною географією належить до суспільно-географічних?

А Соціальна географія;	Б загальне землезнавство;
В кліматологія;	Г фізична географія.

2. Визначте галузь людської діяльності, яка належить до третинного сектору економіки.

А вирощування свиней;	Б виробництво автомобілів;
В туристично-рекреаційне господарство;	Г видобування нафти.

3. Яка економічна система ґрунтується на приватній власності, конкуренції, саморегулюванні та мінімальному державному втручанні?

А Традиційна;	Б планова;
В командна;	Г змішана.

4. Укажіть тип країни з такими характеристиками зайнятості населення: сільське господарство — 3 %, промисловість — 24 %, сфера послуг — 73 %.

А Аграрно-індустріальна;	Б постіндустріальна;
В індустріально-аграрна;	Г аграрна.

5. Оберіть відповідь, у якій названі країни — експортери нафти.

А ОАЕ, Кувейт, Саудівська Аравія;	Б Ангола, Чад, Малі;
В Канада, Німеччина, Японія;	Г Індія, Китай, Таїланд.

6. До «Великої сімки» відносять країни, що мають...

А найбільшу кількість населення;	Б найбільші обсяги видобутку та експорту нафти;

В найбільшу площу території; **Г** найбільший вплив на світову економіку.

II рівень

1. Установіть відповідність між категорією економічного розвитку та країнами.

1 «Центр»	А Австралія, США, Канада
2 «Напівпериферія»	Б Україна, Білорусь, Росія
3 «Периферія»	В Франція, Казахстан, Єгипет
	Г Марокко, Туніс, Алжир

2. Установіть відповідність між чинниками розміщення виробництва та галузями.

1 Споживчий	А кондитерська
2 Працересурсний	Б цукрова
3 Екологічний	В автомобілебудування
	Г нафтопереробна

III рівень

1. Оберіть три галузі, які входять до складу третинного сектора національної економіки.

1) Машинобудування;	2) туризм;	3)
транспорт;		
4) сільське господарство;	5) добувна промисловість;	6) освіта;
7) рибне господарство.		

2. Назвіть три галузі, для яких сировинний чинник є вирішальним при розміщенні підприємств.

IV рівень (3 бали, одне питання на вибір)

1. Назвіть складові ІЛР та місце України в рейтингу країн за цим показником. Запропонуйте шляхи підвищення ІЛР України.

VI. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Підручник, опрацювати § 10, повторити §§ 1-9.